

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Lvcivs Apvleivs. Oratio II. Capvt XVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

luis omnino, quam viris similiores. Cœpi ego venam miserorum tenere, sensus intimos delibare, affari blandissima oratione, consolari, illustrare, hortari, animare; ad summum aggressia ingenia ita dedolui, vt ab hac morum barbarie, paulatim ad elegantiora defluerent, agros excolerent, vires sepirent mœnibus, & sanctam inter se colerent societatem. Per me constituta sunt ciuitates, leges natae, & adultæ, firmata militiæ præsidij oppida, sexcentarumque artium, & scientiarum amœnitate collustrata penè ad ipsius cœli gloriam effloruerunt. Non tot prata floribus, non tot margaritis fulget Erythræum mare, non tot micantium stellarum ignibus tuus ille princeps orbium aether est vermiculatus, quot ciuitatibus viris, academijs virtutibus, per me mundus colluxit! Heu vbi illa tempora, quibus ego eurræ aureo, niveoque candore fulgentibus quadrigis inuecta triumphabam? vbi tot reges, qui me mearum virtutum stupore percussi admirabantur? vbi illa secunda summis ingenijs sacula, quorum nomen ne appellare quidem audeo?

Exciderunt Demosthenes, Lysia, Hyerides, Cicerones mei. Natum est hominum genus audax, amens, impudens, qui me deformarent plagis, & veluti in cruce distorquerent, anni ferme mille sunt, & sexcenti, ex quibus quotidie distrahor improborum fabula & ludus. Alij me suffiant, alij macie necant, alij concidunt, alij eneruant, alij Hecubam faciunt, alij Helenam, alij vnam ex furijs. Diei non potest, quot formas induo, in omnibus tamen informis: Tam (mihi credite) Proteus ille fabula non erit, siquidem poëtarum figmentis meæ fidem dederunt miseræ. At, quod in multis acerbitatibus acerbius est, virtutis nomen vitium occupauit, & quod antea turpitudinis erat, totum est gloriæ, vt ea lenocinante, ad facinus deprauatæ mentis cupiditas quemque prolectet. Postquam ventosa illa loquatitas iuuenum animos ad magna surgentes, veluti pestilenti quodam sydere afflauit, dulce fuit omnibus desipere, puduit etiam aliquos non insanire, & eò deueniunt amentia, vt necio cuius Asini sordes, purpuras suas esse dicerent. O tempora, o mores, nunquam licebit vna, & nobili plaga defungi? quid opus est enim, vt viuam? an, vt lugeam, & inter quotidianas vulturum lacerationes centies moriar, ne semel inteream: Tu me saltem in extremam barbariem telega, ne consocios habeam oculos

calamitatis meæ. Graue est torqueri, grauius à suis, in patria, in eo ipso loco, vbi cum honore antea vixeris grauisimum. Me quidem dicentem vires, ac latera deficiunt, & aduersariorum non mediocriter conturbat audacia, qui hanc fori lucem, hunc grauisimorum iudicum confessum audent sustinere; nec impudentiæ suæ saltem pudentem exitum quaerunt. Vos eorum latratus, si lubet, audietis; ego nec audite, nec sustinere possum. Qui pro me respondebit meus Tullius, si vobis, vestro nomine, vestraque sapientia digna dicere videbitur, ipsum audite; sin autem ad hoc tribunal hodie iugulabimur.

Hæc miserabili voce commotis omnium animis, primùm comploratio, deinde tumultus. Alij clamabant carnifices eloquentiæ ad remos; alij corruptores literarum, ad bestias; alij extinctores veteris disciplinæ, ad tartara. At Dice sceptro, vt poterat, Deorum minorum gentium exulceratos placans animos, Mercurium delegat ad Minoem, & Rhadamantum, vt de tota causâ cognoscant, litemque ex sua dignitate dirimant. Dictum, factum, Iudex assignatur Dionysius Longinus emunctissimæ naris Criticus: Citantur pro infatis, Apuleius, de quo multæ iam criminationes sparsæ; pro antiquarijs, Montanus Vatiemus; pro puerilibus, Pædariodes; pro siccis, Buteo, Illi, cum in Marcum Tullium multa intemperanter effudissent, ab eo grauisimè disertissimeque confutati, & Longini suffragio damnati sunt. Nunc Apuleium ipsum audite.

LVCIVS APVLEIVS.

Oratio I I.

CAPVT XVIII.

Commodum puniantibus phaleris Aurora roseum quatiens lacertum, cœlum inquitabat, cum me securæ quieti reuulsam, Præco ad vestrum calauit tribunal. Certus equidem eram, proque vero obtinebam (Casi sapientissime) quique in consilio viri estis, hunc accusatorem notissimæ temeritatis, accusationem Inuicisur mei prius apud te ceptam, quam apud se conuictijs impleturum; sed hoc vno præcipue confusus gratulor, quod mihi copiu, & facultas sub te Iudice obtigit purgandi mei, cum & antè parta existimatio, & tua de me benigna præsumptio, nihil non quicquam finat fide-

Ira describitur à Sidonio, qui est in multis Apuleio huc supra. Rabula fuerat ex Sidonio de scriptio. Absit autē ut egregijs patronis, quorū genus honestissimum est, hac dictione conueniant, qua infrares rabulas dicitur.

Ad hypotesin describitur et Cicero sum exagitat. Irride. Stylum M. Tully.

fidenter, & de summo pectore hiscere. Ego ut scis, homo scholaris, & innocens, cui continuo literati laboris habitudinem tenuauit, suæcum exorbuit, colorem obliuiscit: rem habeo cum tegatis vulturij, & callidissimis vitiligratoribus, quo genere hominum nihil est perniciosius; in foro sunt Scythæ, in cubiculo viperæ, in conuiuio scurræ, in exactionibus harpyæ, in collocutionibus statura, in quaestionibus bestia, in tractatibus cochleæ, in contractibus trapezita, ad intellegendum saxei, ad censendum flammei, ad ignescendum ferrei, ad amicitias pardi, ad facietias vasi, ad fallendum vulpes, ad superbiendum tauri, in vrbē tyranni, in castis lepores, in praetorijs leones; quorum si nares afflauerit vspiam rubiginosa uia marsupij, confestim videbis illic, & oculos Argi, & manus Briaræi, & Spingarum vngues, & periuria Laomedontis, & Vlyssis argutias, & Sinonis fallacias, & fidem Polymnestoris, & pietatem Pygmalionis: ad horum consilia Phalaris cruentior, Midas cupidior, Ancus iactantior, Tarquinius superbior, Tiberius callidior, Caius periculosior, Claudius foecordior, Nero impurior, Galba amarior, Otho audacior, Vitellius sumptuosior, Domitianus truculentior. Atque cum tales sint, vnus tamen Cicero, quem pudebat sceleribus vinci, omnium malitiam sibi ex asse miscuit: debebat esse contentus sua lasciuia, non colubrinis ob latratoris molaribus aliorum famam figere, non vestras aures virosa sulurronum fece completas laburrare.

Est sanè defudata istius varicosi Arpinatis opulencia, sunt fabra eius eloquia, & literæ plenæ margaritarum, stylus omnis eboe candidat, auro fulgurat, gemmis variegat, inde color gratus, & minor splendidus illucet, modò contra mentis aciem vegetus fulgurat, modò in contrariam gratiam variat aspectum: & modò veluti aurum cotuscans in mellis leuem deprimitur ymbra, modò coruina nigredine cæruleos columbarum collis flosculos amulatur, modò guttis Arabicis obunctus, & pectinis arguti dente tenui discriminatus, frequet sobole spissatur. Flant citissimis clausulis eroundatæ periodi, totæque ductiles, quæ per aurum traduces, instar digiti, per crystallinas crustas, non impactò vngue perlabantur, vt quas nulla rimosis obicibus fractura remoretur. Quis non videt ista omnia alga, & apluda leuiora, arenas sine calce, & puerorum potius præ exercitamenta, quam studia virorum.

Merito, P. C. merito ista M. Bruto displicebant, qui licet Tullium medullitus demoreretur, tamen stylum gustare non poterat, quæ videbat fractum iumbos ut Mysium asinum: sed qui Brutum nomino? Ipse cum ista enormi verbositate ad eò omnibus displicuit, vt ne filio quidem probari pisset, quem loquentem (vt ait verus auctor) P. R. non agnoscebat, quod istam piperatam patris facundiam non haberet. pfe denique, cum iam satis iuuenatus calor defebuisse, idcò sibi iniustus factus est, vt multa ex suis scriptis spongia deleuerit, atque vti nam deleisset omnia, minus eius verbositate laboraremus. Quoties à Senatu? quoties à censoribus est notatus, quoties de curia, & foro eiectus? quoties Imperatorum, vt Hadriani, & Caij legibus est damnatus, nunc autem postquam baiulis, tabernarijs, rupiconibus placere cœpit, & circa eum puerorum examina, vt inhabitantium formicarum nidificia, multiuga scaturigine burruunt, cataclista veste prænitens incedit, & nos lucumones appellat. Heu Cordolium! Cephum istum industrijs hominibus, vaniloquentia insultare, & adhuc viuere! sed sanè viuat, & triumphet, modò alios quiescere patiantur.

Ego, P. C. Afer sum, & in Arthide primis Rationem puentia rudimentis merui, Mox in vrbē Latia reddidit aduena, Quiritium sermonem ætumnabili laestylis. bore, nullo magistro præeunte excolui: ex quo, venia dignus essem, si quid exoticæ sermonis rudis loquutor offenderem. Hoc tamen curavi, vt haberem dictionem, si non mollem, fluidam, de triuis comparabilibus mutuatam, grandem tamen, torosam, lætiosam, quæ non ad lasciuientis oculos veneris picturata iacula, sed solida mitteret robora, quantas sacuarum Nonychus ornos: Nanquam probavi reuerentis calami crepitantem stipulam, sed nobilem vbiq; stylum, quasi quondam foecundi pectus vomerem fixi. Accedit, quod ego per multos anno: Añus fui, cructabilibus pænis excitatus, & in hac vitæ arummositate belluarum linguas, deuorato prius Draconis corde, quod præcepit Philostratus, didici. Eius multos generosos sensus in latiatem linguam transtuli, quæ isti Veneris pufiunculi, dum non intelligunt, meliores obiectare, quam imitari malunt, & quorum similitudine desperat. eorum affectant simultatem, scilicet, vt qui suo nomine obscuro sunt, meo innotescant. Sed quid habent tandem, quod mihi obijciant istæ libitinæ? Habes (inquiunt) Luci verba vint. excel-

Verbofinito Cicero in moluitur.

Hoc inter ineprias de diea Philo- spha (ob- luearum lin- gi ab ijs, qui cor Draconis deuorant.

excella, grandia, sesquipedalia. Quid tum? ut istis nebulonibus placeam, more Alexandinarum deliciarum, concidam voculas, & discam, quod ait cognatus meus Persius, auctor valde bonus, pappare minutum, & dicam. Ego omni officio, vel potius pietate erga te ceteris satis facio omnibus, mihi ipse nunquam satisfacio quanquam & istud, vt iam nimis rude reprehendunt, tam teretes habent, & religiosas auriū fistulas isti, qui se Atticos dicunt, vt nisi bulyro semper affricueris, dicant se sentis, spinis cōscribillari. Nunquam legerunt apud suam Arpinatē Mineruam: *Neclit ab undas, assa apodyteris, maturo atos, et auxiferos dolorum vorricos.* Hæc si dixisset Apuleius, querendus esset Ergenna, qui tanquam fulguritū expiaret, si exierit ex Apuleij ore verbum optimum, quale Mercurius loqueretur, lapis erit istis pusionibus, aut lignum, aut finus, aut aliquid, quod nolo dicere: sic ex ista delicatula Ciceronis bucca, mox erit rosa, sic mel Anticū, Deorum nectar, & cerebellum Iouis. O steriles veri, & inuisores animos: quid præterea peccauit Apuleius nimis metaphoricus est, hoc est dicere, nimis facundus est, nimis ingeniosus. Non te pudet, purpurata simia, crimini dare, quod tu in Oratore alijs summae laudi tribuis. Verba tua ipsissima, etsi puro os meum ijs inquinatis tamen dicam, vt te mendacij nobilissimū conuincam. Ex omni genere frequentissima translationes erunt, quod ea propter similitudinem transferunt animos, & mouet huc illuc, qui motus cogitationu celeriter agitur, per se ipse delectat. Teneris, homo nauissime, teneris tenebriosis, stigmata, trifurcifer, & hodie non euades, quin hæc, aut de tuis libris delueris, aut me eloquentissimum hominem confessus fueris. Vtrum fac me durum, asperum, incultum, morosum, idcirco ab hoc graui auditorio silere iubebor? Ego cum Asinus essem, etiam a barbaris latronibus captus, bene, clare hinniēbam, ita hinniēbam, ne putes improprie dictum, nunquam enim sui degener asinus, & tui similis, nunc me rudere prohibebis? Quare? quia adolescentū studia corrumpe, scilicet? Vtrum magis corrumpe, an Patacio, qui molles tibias inhat? an Misenus, qui tuba canit? Tu famigerabilis tua lasciuia paterni sanguinis venas omnes obturasti: ego læcetosum classicum, quasi Triton aliquis Ionacū concha, smaribus animis Iatono, nec curio, an bene dicentis flectatur colus, an artificiose discapedinentur digiti: hoc vocas, corumpere. Date illi, iudices, date illi

amphotidas, ego quomodo latialiter appellatur nescio, cum asinus essem, nunquā tuli, idcirco tam longe aures meæ exereuerunt. Date igitur illi amphotidas, vt tuas aurículas inuoluat, ne aut gelui, aut verbis Apulianis pateant, vtrumque enim reformidat. Stultus ego sum, qui plura cum isto Cicero disputo, videris caullæ meæ æquitatem, & simplicitatem innocentie: Date mihi, iudices, quod habeo, vt homo mei arbitrij sepe, aut loquat, aut rudā, aut hinniā, vt volueris, & hunc virulentissimum accusatorem meum grandi infortunio mactate: si autem me damnaueritis, hodie ad vltima mearum miseriarum detruax, inter astros amantissimos quondam fratres meos, ærumnositatum mearum cruciabilitates, ci libili voce in æternum, infelicitatus lamentabor.

DIXI.

CACOZELVS.

DOCTVS ANTIQVARIVS.

Oratio III.

CAPVT XIX.

Εκός δικας όςις αλιός, Procul, o procul este profani. At illi opici nebulones, si quid febri- culotiperiodi cōferuminarint, cōtinuo se Hypobolym eos autumāt Saaxapas, aut quod bos est in quadra argentea, ἀκείρσει γάρ, vt ait Sappho, ἤ πρόω ἐλάκω. & vel vt noster Pindarus, κόρακες ός χαρδεν Διός πρός όρνιχαβείαν ἐπιφομιδες ταύτ ἐστὶ καμύματα, Itaque mihi non Suadam, sed hirundinem, non Sirenas, sed boues in ore habere videntur, dum instat densa grandinis, vt Auonij verbis vtar, torrente lingua perstrepere se putant. Odi loques Corinthios, intelligit me, qui Iulium Polucem legit. Non possum ferre Archinæ creptaculam, Arabios Tibicines, Daulias cornices ἀυρογλάποις, Telenicias Echones, Κερωχου- Ποληγάτες. Doctus sum, & apud doctos loquor ex Zenodoto, Diogeniano, Agatha, Cortipo, Protagoride, Pachimero, si quis hic ἀγαμίς τ, quo tunc Plato εἰρηώ afferat suam Calepinum, alioqui ad meas hallucinabitur orationes, vt harpasta ad colores. Sic est, sic est eruditè dicendum, non more Bucconum istorum, qui vix a Grammatica apolactizati in peritodulis sine vlla verborum contectuatione

M

allu.